

פרשת משפטים

החור באיזון

"הם עיקלו את כל רכושי, לקחו ממני את מנת האוכל האחרונה שנותרה לי," הסביר הנאשם באשמת גניבה לשופט ששאל האם הוא מודה בביצוע הפשע. השופט לא התרגש: "שאלתי אם אתה מודה באשמה, תענה בכן ולא."

"השופט מוכרח להבין אותי, פיטרו אותי מהעבודה, אשתי עזבה את הבית, עם ההורים שלי אני מסוכ...," השופט התרתח מזעם: "מה אתה מספר לי סיפורים? תענה לי בכן ולא."

"אדוני השופט, יש שאלות שלא ניתן לענות עליהן בכן ולא. לדוגמה: אני אשאל את כבוד השופט שאלה אחת, אם תוכל לענות עליה במילה אחת - גם אני אענה לך חד וחלק." השופט הסקרן הסכים, והנאשם שאל: "האם נכונה השמועה שכבודו הפסיק לקחת שוחד...?"

"ושוחד לא תיקח, כי השוחד יעוור פקחים ויסלף דברי צדיקים." נראה שביאור הפסוק בפשטות אינו דורש חכמה מרובה, והתורה מצוה אותנו לדאוג לקיום ועשיית הצדק האמיתי, משכך, אין אפשרות להיות משוחדים בנגיעה של ממון או נגיעה אחרת ועדיין לדון דין אמת.

לפני הגאון רבי יוסף דב סולובייצ'יק מבריסק, הגיע שופט גוי שאהב להתווכח עם הרב על דיני התורה ומצוותיה. כעת, מצא לו מצוה חדשה לנגח בה את הרב, הוא קרא בתלמוד שאם דיין יהודי נוטל שוחד מבעל הדין ונתגלה הדבר - חכמים מענישים אך ורק את הדיין שנטל שוחד ולא את זה ששיחד.

"הרי לך שמשפטינו צודקים ומדוקדקים יותר משלכם," קרא השופט בהתרסה, "אצלנו, מענישים גם את בותן השוחד וגם את המקבל. מה תאמר לזאת,"? סיים בארשת ניצחון.

רבי יוסף דב שנודע כפיקח גדול, חייך וענה לו מיניה וביה: "מתוך דבריך תראה לבד שדיני התורה טובים יותר משלכם, שכן אצלנו היהודים, כל דיין יפחד ליטול שוחד, שהרי אף אם בעל הדין החליט לשחדו כדי שיפסוק לטובתו, מחר יכול הוא ללכת בלי פחד ולספר שהוא שיחד את הדיין והדיין עצמו יענש וליהודי לא יארע מאומה.

"לעומת זאת אצלכם, אם גוי ייתן שוחד לשופט, שניהם ייזהרו מאוד שהסיפור לא ידלוף לתקשורת, שהרי במידה וזה ייוודע - שניהם יקבלו עונש. זה מה שנקרא: מערכת חוקית לנתינת שוחד בסתר..."

שוחד אינו רק מתבטא רק בנתינת ממון, לעתים שוחד הוא גם אינו טובות הנאה. גדולי ישראל במהלך הדורות נזהרו עד מאוד שלא להיות מושפעים מבעלי הדין טרם פסקו את דינם לפי חוקי התורה.

בנושא זה מסופר, שלפני הגאון רבי אברהם בורנשטיין - בעל ה"אבני נזר" מסוכצ'וב, הגיעה אלמנה יחד עם יהודי לדין תורה. טרם שהחלה האלמנה בטענותיה, החלו דמעות חונקות את גרונה ובקול בוכים סיפרה לרב את אשר אירע. להפתעת הנוכחים קם הרב מכסאו ואמר: פסול אני לדון דין זה, שכן גם דמעות הן בגדר שוחד המטה את לבי לטובת המסכן...

כל ההקדמה הזאת מביאה אותנו להסתכלות מחודשת על המתרחש בימינו, לעתים כאשר נחשפת פרשה ציבורית של שוחד כולם עומדים וצועקים: איזו שחיתות. איזו רשעות.

פרשת משפטים

ואנו בוכים: איזו טיפשות! במקום לאמץ במדינה יהודית את דיני התורה ומצוותיה הנכונים והאמיתיים, הלכו לאגור אוסף חוקים מכל מיני מדינות לפי מה שנראה למחוקקים טוב וישר.

אחד מגדולי ישראל שנשאל על ידי שופט גוי: איך ייתכן שאסור לכם לקבל שוחד, אבל אתם מתירים ליהודי שהולך לבית משפט של גויים לשחד את השופט? והיכן הצדק?

ענה לו הרב: מכיון שהשופט הגוי מסתכל באופן טבעי על היהודי בצורה זרה ומנוכרת, ברור שאחוזים מסוימים בדין ינטו לרעתו של היהודי אף אם אין זה נכון. משכך, טוב עושה היהודי שמשחד את השופט ומעניק לו איזון באמצעות הכסף, כך יש סיכוי שהאמת תצא לאור.

לעתים אנו נאלצים להרהר בעוגמה במצב אליו הגענו: שני תושבים בני עם אחד, באותה מדינה, באותו הרחוב, מסתכלים זה על זה כזרים לחלוטין. בהשפעת התקשורת נהפכנו ל"צידי נפשות" הנאלצים ל"שחד" את אחינו בכל מיני תחבולות, רק בכדי ליצור שפה משותפת וזיקה כלשהי להתנהגות אנושית.

כשרב בישראל מואשם בנטילת שוחד או בהנהגה שאינה ראויה, תלויה בפינו שאלת תם: אולי רק זו הדרך (המעוותת, שנכפתה עלינו) בכדי שהאמת תצא לאור ושני הצדדים העומדים לפני השופט יהיו שווים.